

СТАНОВИЩЕ

За дисертационен труд на докторант Любен Георгиев Манолов на тема: „ Възрожденският национализъм и гарантиране сигурността на българското общество при разпадането на Османската империя (70-те години на XVIII – 80-те години на XIX век“)“ за присъждане на образователно научната степен „доктор“

Автор: доц. д-р Теодор Данаилов Дечев

§ 1. Дисертационният труд на Любен Георгиев Манолов със заглавие „Възрожденският национализъм и гарантиране сигурността на българското общество при разпадането на Османската империя (70-те години на XVIII – 80-те години на XIX век“) с научен ръководител доц. д-р Снежана Димитрова, обхваща 233 страници, от които 212 страници е основният текст; 13 страници (стр. 213 – 225) са бележките към отделните глави, изнесени в края на дисертационния труд и 8 страници са заети от списъка на използваната литература и документални източници (стр. 226 – 233).

Представената дисертация, напълно отговаря на количествените и качествени изисквания за подобен труд, дори ги надвишава в известна степен.

Списъкът на източниците и използваната литература обхваща общо 248 заглавия. От тях 61 заглавия са посочени като „документални първоизточници от епохата“; 156 заглавия са научна литература на български език; 31 заглавия са на чужди езици.

Корпусът на използваната литература може да бъде оценен като изчерпателен и показва задълбочеността на изследването.

§ 2. Актуалността на труда е вън от всякакво съмнение. Тук трябва да се подчертаят няколко важни момента. На първо място, избраната тема е от категорията на проблемите, които не само търпят но и изискват постоянно връщане към тях. Тук може да се направи успоредица с историческите изследвания върху църковните борби на българския народ, където сме

свидетели на поне трима изследователи с фундаментални трудове по въпроса, принадлежащи към различни поколения учени – Тодор Бурмов¹, Петър Ников² и Зина Маркова³.

В хуманитарните науки има въпроси, към които връщането от всяко следващо поколение учени е както необходимо, така и неизбежно, поради необходимостта от ново и ново осмисляне на фактите и събитията.

В днешната обстановка, в която българите търсят мястото си в европейския ред и в световния безпорядък, в един момент, когато къде добронамерено и добросъвестно, къде по чисто рекламни подбуди днешните изследователи поставят на преосмисляне цели периоди от българската история и дори въпросът за произхода на българите е тема на ожесточени дебати, темата избрана от Любен Манолов е повече от адекватна.

§ 3. Трябва да се приветства самият факт, че докторантът нарича нещата със собствените им имена и е поставил още в заглавието си конструкцията „български възрожденски национализъм“. Още тук бих искал да коментирам още две прилагателни, които се използват от докторанта, почти постоянно в комбинация с „български възрожденски национализъм“ – това са определенията „защитен“ и „градивен“.

Трябва да се съгласим с двете определения, използвани от докторанта, най-вече защото той много прецизно ограничава историческото време, в което българският национализъм е градивен и защитен. Практически, в дисертационния труд, демаркационната линия е теглена след Съединението, което е едновременно е кулминация и финален акорд на градивния и защитен „български възрожденски национализъм“.

Като член на научното жури приемам обоснования от докторанта времеви обхват. Нещо повече, смятам определянето на времевите граници, в които българският възрожденски национализъм може да бъде разглеждан

¹ Бурмов, Тодор, Българо-гръцката църковна разпра, С., 1902 г.

² Ников, Петър, Възраждане на българския народ, С., 1929 г.

³ Маркова, Зина, Българското църковно-национално движение до Кримската война, Издателство на Българската академия на науките, С., 1974 г., В: Зина Маркова, Избрани съчинения, Т. 1, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, С., 2007 г.

Маркова, Зина, Българската Екзархия 1870 – 1879, Издателство на Българската академия на науките, С., 1989 г., В: Зина Маркова, Избрани съчинения, Т. 1, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, С., 2007 г.

безусловно като градивен и защитен, придружено със съответната аргументация за приносен момент в дисертационния труд.

§ 4. Трябва да се подчертае, че едно от сериозните достойнства на труда на Любен Манолов е възприетият сравнителен подход между различните видове балкански национализъм.

§ 5. Като член на научното жури приемам работните тези и хипотези в дисертационния труд и смятам, че работейки върху тях докторантът е постигнал определени научни приноси.

§ 6. Като член на научното жури приемам направения литературен обзор, като смятам, че с него е създаден много добър теоретичен фундамент на докторската дисертация.

Като член на научното жури, препоръчвам на докторанта, в бъдещата си работа, да обърне внимание на теорията за „етноса“, разработена от Николай Михайлович Могиланский (1871-1933) и от Сергей Михайлович Широкогоров (1907-1939).

В науката понятието „етнос“ е лансирано от Могиланский, но първото много сериозно и задълбочено разработване на теорията на етноса принадлежи на Широкогоров. За докторанта, концепцията на Широкогоров би могла да е интересна поради някои много явни успоредици между вижданията на проф. Антъни Смит за нацията и на Сергей Широкогоров за етноса.

Като член на научното жури, обръщам внимание на докторанта за целесъобразността да се насочи към изследване на Широкогоров и Могиланский най-вече с оглед на бъдещата му евентуална педагогическа дейност, за която той е създал сериозна основа.

§ 7. Специално внимание заслужава класификацията на видовете национализъм, предложена от докторанта. В перспектива, може да се препоръча на докторанта да продължи да се занимава с класифицирането, както на националистическите идеологии, така и на националистическите практики.

Като член на научното жури, запазвам резервите си към твърдението, че ПКК е социалдемократическа партия, на стр. 40. Нито според никакви критерии, нито „формално“ (като членство в някаква наднационална социалдемократическа формация), ПКК може да бъде категоризирана като част от социалдемократическото движение. Поне формално, сред организациите, категоризирани по едно или друго време като терористични, това е вярно за „Ал Фатах“ и за „Арменската революционна федерация - Дашнакцутюн“, но за ПКК – категорично не. Разбира се, става дума за дребна неточност, която по никакъв начин не намалява научната стойност на дисертационния труд.

Рецензентът смята, че в работата на докторанта по класифициране на видовете национализъм определено има приносен момент, който би трябвало да бъде задълбочен в бъдещата научна и педагогическа работа на докторанта.

§ 8. Като член на научното жури, приветствам историческия подход на докторанта и неговата склонност да разглежда събитията в развитие през дълги исторически интервали. Това е едно от достоинства на неговия труд.

§ 9. Заслужава да се подчертае, че един от приносите на дисертационния труд е много доброто обяснение за натрупването на „дефицитът на демокрация“ в новосъздадената сръбска държава.

§ 10. Като член на научното жури, смятам, че направеният анализ на приноса на Софроний Врачански в темелите на българската политическа наука има сериозен приносен характер. В българската политология, въпросът за приноса на Софроний към българската политическа наука е практически бяло поле. По тази причина, смятам тази част от труда, за един от ключовите моменти в него и акцентирам върху нея, поради приносния ѝ характер.

§ 11. Като член на научното жури, предлагам на докторанта да постави в бъдещата си научно-изследователска работа акцент върху ролята на Кримската война за рязкото ускоряване на процеса на стопанско възраждане на българите и процеса на национално строителство.

Двата процеса са взаимно свързани, те се намират в тясна синергична връзка. Стопанското възраждане създава материална основа и за изграждането на българска образователна система.

Пак стопанското възраждане, дава и определено самочувствие да се хвърли ръкавица – първо срещу корупцията в Цариградската Патриаршия, а след това и срещу провежданата след 1850 година последователна политика на „елинизация“ от страна на „фанариотите“.

Докторантът е показал усет към въпроса за мястото на българите в стратегическите отрасли на стопанството в Империята, в това число и с коментарите си за металургията в Самоков и развитието на тюфекчийството. Но темата е много по-широка и заслужава да се развие с по-голяма дълбочина. Дори и без да се влиза в детайлни подробности, обясняването на корелацията между получените, макар и формални права, стопанският възход и изграждането на българската нация биха имали приносен характер в бъдещата работа на докторанта.

§ 12. Едно от достойнствата на труда е демонстрираното добро усещане за ролята на демографските тенденции в историческото развитие, респективно в сигурността на дадена общност. Докторантът правилно посочва връзка между нарастването на дела на младото население и „енергизирането“ на българското общество. В подкрепа на неговото твърдение, може да се посочи, че има фундаментални изследвания, доказали подобна връзка за епохата на Реформацията и за „Арабската пролет“.

В този смисъл, находката на докторанта за връзката между необходимостта от демографски прираст по стопански причини и промените в съзнанието на българското население има приносен характер и заслужава да се доразвие в бъдещата изследователска работа на докторанта.

В заключение, като член на научното жури заявявам, че:

Смятам за безспорна актуалността на разработения в дисертационния труд проблем в научно и дори в научно-приложно отношение, с оглед на ползите, които биха имали читателите на труда, които се занимават с глобалните проблеми на националната сигурност.

Смятам, че докторантът познава в дълбочина състоянието на проблема и е представил за това безспорно доказателство под формата на задълбочен литературен обзор и анализ на съществуващите източници.

Смятам за правилна и обоснована използваната методика.

Смятам дисертационният труд на Любен Георгиев Манолов и неговите приноси за изцяло лично дело на докторанта, изпълнено на високо научно ниво.

До момента докторантът е осъществил пет научни публикации на части от дисертационния труд в издания, които се реферират от НАЦИД и които са напълно адекватни на темата на осъщественото изследване. По своите качествени и количествени показатели, те напълно отговарят на изискванията за публикуване на отделни части от дисертационния труд.

Смятам автореферата на дисертационния труд за изготвен според правилата. Той напълно адекватно отразява съдържанието на дисертационния труд, направените във връзка с него публикации на негови части и направените научни приноси.

Смятам, че изброените приноси, направени в рамките на дисертационния труд на Любен Георгиев Манолов и идентифицирани и посочени в автореферата, наистина представляват реални научни постижения и трябва да бъдат признати за такива.

Смятам, че в дисертационния труд има редица постижения, които също имат приносен характер, но не са идентифицирани от докторанта като приноси в автореферата. Те биха могли да бъдат много добри насоки, в които да продължи научно-изследователската работа на докторанта в бъдеще.

Препоръчвам текстът на дисертацията да бъде публикуван като монографично изследване, веднага след нейната защита.

Общо заключение:

Като се основавам на току що изложените положителни оценки за настоящия дисертационен труд, убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на Любен Георгиев Манолов образователно-научната степен „доктор“.

14.12.2020год.

Гр. Пловдив

Подпис:

Доц. д-р Теодор Данаилов Дечев